

RĪGĀ

Datumu skat. dokumenta paraksta laika zīmogā
Nr. 1-23/5_e

Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijai
budzeta.komisija@saeima.lv
Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv
Finanšu ministrijai
pasts@fm.gov.lv
Tieslietu ministrijai
tm.kanceleja@tm.gov.lv
Latvijas Bankai
info@bank.lv
Finanšu un kapitāla tirgus komisijai
fktk@fktk.lv
Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai
vsaa@vsaa.lv
Latvijas Zvērināto notāru padomei
info@latvijasnotars.lv

Par fondēto pensiju shēmā uzkrātā kapitāla mantošanu

Saskaņā ar Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas 2017. gada 5. decembra sēdēs lēmumu Latvijas Komercbanku asociācija (turpmāk – LKA) dara zināmu viedokli par valsts fondēto pensiju shēmā (turpmāk – VFPS) uzkrātā kapitāla mantošanu VFPS dalībnieka nāves gadījumā.

1. LKA atbalsta VFPS uzkrātā kapitāla mantošanu, uzskatot, ka tas uzkrājuma veidošanas laikā vairo uzticību pensiju sistēmai, kā arī motivāciju maksāt sociālās iemaksas.

LKA uzskata, ka pensiju otrā līmeņa mantošana neatstās negatīvu iespaidu uz pensiju sistēmu, bet gan vairo iedzīvotāju motivāciju maksāt nodokļus. Kopīgiem spēkiem uzlabojot iedzīvotāju informētību par valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu uzskaiti un pensiju uzkrājumu apjomu, iedzīvotāju zināšanas par pensiju sistēmu un līdz ar to vēlme maksāt nodokļus ievērojami uzlabosies.

Esam veikuši pensiju otrā līmeņa sistēmas dalībnieku skaita prognozes, ņemot vērā Latvijas demogrāfijas tendences:

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Dalībnieku skaits	1,266,131	1,263,078	1,258,700	1,252,043	1,244,426	1,233,928	1,223,260	1,209,777	1,195,633
Jaunienācēji	15,000	15,000	15,000	12,500	12,500	12,500	12,500	12,500	12,500
No sistēmas izgājušie	-16,953	-18,053	-19,379	-19,157	-20,117	-22,997	-23,169	-25,982	-26,645
<i>t.sk. pensionējas</i>	-11,638	-12,704	-13,681	-13,480	-14,469	-17,139	-17,360	-19,928	-20,657
<i>t.sk. nāves gadījumi</i>	-5,315	-5,349	-5,697	-5,678	-5,648	-5,858	-5,809	-6,055	-5,988

Ņemot vērā, ka VFPS dalībnieku skaita ziņā ir nostabilizējusies, nav gaidāms priekšlaicīgi mirušo skaita pieaugums. Turklāt dzīvildze Latvijā palielinās gadu no gada.

Pieņemot, ka pensiju otrā līmeņa iemaksu līmenis saglabāsies 6% apmērā, LKA prognozē arī izmaksu apjomu saistībā ar priekšlaicīgiem nāves gadījumiem:

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<i>Izmaksas saistībā ar nāves gadījumiem (MEUR)</i>	6,9	6,9	8,7	8,6	10,0	12,0	13,0	15,8	17,5

Ja turpmākos gados izdotos veicināt sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēju pieaugumu vismaz 1% apmērā, tas pilnībā nosegtu pārdesmit miljonus eiro, kas saistīti ar priekšlaicīgiem nāves gadījumiem. Ņemot vērā vidējo atalgojuma apmēru valstī, maksājuma daļa (14%), kas nonāk pirmajā līmenī jeb solidaritātes sistēmā, pieaugtu par 10 miljoniem eiro. Gadu gaitā saistībā ar nāves gadījumiem no VFPS izmaksājamā summa pieaug līdzsvarā ar vispārējo ekonomisko izaugsmi.

2. LKA atbalsta iespēju mantot VFPS uzkrāto kapitālu tās dalībnieka nāves gadījumā Civillikumā paredzētajā kārtībā.

Vienkāršākais risinājums valsts fondēto pensiju kapitāla mantošanai būtu to noteikt Civillikumā paredzētajā kārtībā, kas Latvijā jau ir labi regulēta. Tādējādi 8.pantu varētu izteikt šādā redakcijā:

“8.pants. Fondētās pensijas kapitāla izmaksa dalībnieka nāves gadījumā

(1) Ja fondēto pensiju shēmas dalībnieks nomiris pirms vecuma pensijas pieprasīšanas, visu fondētās pensijas kapitālu, kas reģistrēts līdz fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves dienai, manto mantinieki Civillikumā noteiktā kārtībā.

(2) Ja mantinieks mantojuma atklāšanās dienā ir fondēto pensiju shēmas dalībnieks, pēc mantinieka izvēles mantoto fondētās pensijas kapitālu var pievienot viņa fondēto pensiju kapitālam.”

Šāda pieeja izslēgtu VFPS uzkrātā kapitāla pievienošanu apgādnieka pensijai, toties paredzētu tā izmaksu Civillikumā noteiktajā apmērā, tādējādi saglabājot ideju par atbalsta sniegšanu ģimenei. Apgādnieka pensija veidotos, pamatojoties uz pensiju sistēmas pirmo līmeni, kas arī ir solidaritātes sistēmas pamatā.

Mūsu kaimiņvalstīs – Lietuvā un Igaunijā – uzkrājums pensiju otrajā līmenī nāves gadījumā tiek mantots attiecīgās valsts normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Igaunijas normatīvo aktu regulējums paredz iespēju pensiju otrajā līmenī uzkrātos līdzekļus iekļaut mantojuma masā vai arī pieskaitīt mantinieka pensiju otrā līmeņa kapitālam. Savukārt

Lietuvas normatīvo aktu regulējums paredz tikai pensijas otrā līmeņa kapitāla izmaksu mantiniekiem.

Ja likumdevējs uzskatītu, ka VFPS uzkrātā kapitāla mantošana nonāk pretrunā ar solidaritātes principu, iespējams risinājums, ka VFPS uzkrāto kapitālu manto tikai valsts sociālās apdrošināšanas sistēmā esošās personas.

3. Pensiju sistēmas ilgtermiņa stabilitātes nodrošināšanai LKA atbalstītu arī priekšlikumu par mantojamā VFPS kapitāla pieskaitīšanu mantnieka VFPS kapitālam, nevis veikt naudas izmaksu.

Piedāvājam šādu Valsts fondēto pensiju likuma 8.panta redakciju:

“8.pants. Fondētās pensijas kapitāla izmaksa dalībnieka nāves gadījumā

(1) Ja fondēto pensiju shēmas dalībnieks nomiris pirms vecuma pensijas pieprasīšanas un sakarā ar viņa nāvi viņa apgādājamam tiek piešķirta apgādnieka zaudējuma pensija, 50 procenti no visa fondētās pensijas kapitāla, kas reģistrēts līdz fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves dienai, tiek ieskaitīts valsts pensiju speciālajā budžetā un ņemts vērā, aprēķinot apgādnieka zaudējuma pensiju mirušā fondēto pensiju shēmas dalībnieka apgādībā bijušajiem ģimenes locekļiem saskaņā ar likumu “Par valsts pensijām”.

(2) Ja fondēto pensiju shēmas dalībnieks nomiris pirms vecuma pensijas pieprasīšanas un sakarā ar viņa nāvi nevienai personai nav piešķirta apgādnieka zaudējuma pensija, viss fondētās pensijas kapitāls, kas reģistrēts līdz fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves dienai, vai 50 procenti fondētās pensijas kapitāla, ja iestājušies šā panta pirmajā daļā minētie nosacījumi, tiek mantots Civillikumā noteiktajā kārtībā, ciktāl šā panta trešajā, ceturtajā, piektajā, sestajā vai septītajā daļā nav noteikts citādi.

(3) Fondētās pensijas kapitālu manto fiziskas personas, kas ir fondēto pensiju shēmas dalībnieka likumiskais mantinieks, vai mantinieks, kas manto visu mantu saskaņā līgumu vai testamentu, vai legatārs attiecībā uz fondētās pensijas kapitālu (turpmāk šajā pantā – mantinieks). Ja mantinieks atraida mantojumu (legātu) vai neatbilst šā panta nosacījumiem, fondētās pensijas kapitālu sadala pēc Civillikumā noteiktā mantojuma pieauguma principa.

(4) Fondētās pensijas kapitāls netiek izmaksāts naudā. To pārskaita mantiniekam kā fondēto pensiju shēmas dalībniekam vai ieskaita valsts pensiju speciālajā budžetā mantnieka valsts pensijas aprēķināšanai, pamatojoties uz personas iesniegumu, kam pievienots dokuments, kas apliecina fondēto pensiju kapitāla mantošanu.

(5) Ja mantinieks mantojuma atklāšanās dienā ir fondēto pensiju shēmas dalībnieks, mantoto fondētās pensijas kapitālu pievieno viņa fondēto pensiju kapitālam. Ja mantinieks, kas ir bijis fondēto pensiju shēmas dalībnieks un ir sasniedzis vecumu, kas dod tiesības saņemt vecuma pensiju, attiecībā mantoto fondēto pensiju kapitālu novirza atbilstoši mantnieka izdarītajai izvēlei atbilstoši šā likuma 7.panta pirmajā daļai tad, kad viņš sasniedza attiecīgo vecumu.

(6) Ja mantinieks mantojuma atklāšanās dienā nav fondēto pensiju shēmas dalībnieks, bet ir vai ir bijis pakļauts valsts sociālajai apdrošināšanai, mantoto fondētās pensijas kapitālu pievieno mantnieka nefondētajam pensijas kapitālam un aprēķina (pārrēķina) vecuma pensiju. Ja mantinieks ir Eiropas Savienības pensiju shēmas dalībnieks, pēc viņa iesnieguma mantoto fondētās pensijas kapitālu pārskaita Eiropas Savienības pensiju shēmā.

(7) Ja mantinieks mantojuma atklāšanās dienā neatbilst šā panta trešajā, ceturtajā, piektajā vai sestajā daļā minētajām pazīmēm vai piecu gadu laikā no fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves dienas Aģentūra nav saņēmusi informāciju par mantiniekiem, kam fondēto pensiju kapitāla mantošanu apliecinošs dokuments, vai mantojuma prasības celšanas faktu, viss fondētās pensijas kapitāls, kas reģistrēts līdz fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves dienai, tiek ieskaitīts valsts pensiju speciālajā budžetā.”

Ņemot vērā minēto, lūdzam grozīt Valsts fondēto pensiju likuma 8.pantu, kas ļautu uzkrāto kapitālu mantot, kādā no vēstulē piedāvātajām formām un tādējādi palielinātu personas motivāciju maksāt nodokļus, kā arī veicinātu uzticību valsts pensiju sistēmai kopumā.

Ar cieņu

valdes loceklis

J. Brazovskis

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Sagatavoja:

Kristīne Lomanovska kristine.lomanovska@seb.lv

Jānis Brazovskis janis.brazovskis@lka.org.lv